

دارو در ترکمنستان

دکتر فریدون سیامکنژاد

چیزی حدود یکصد بسته دارو بود. فکر کردیم که چون داروخانه‌ای کوچک است، دارو هم ندارد. به همین خاطر چند سؤالی راجع به وجود داروهای ایرانی از مسؤول داروخانه کردیم و وقتی جواب منفی شنیدیم، در داخل قفسه سررها که حدود ۱۲ بطری سرم نیم لیتری را در خود جای داده بود، سه بطری نیم لیتری سرم مربوط به سرم‌سازی ثامن مشهد را دیدیم و از «درمان خانه» یا همان داروخانه خودمان بیرون زدیم. ۴- با کمک مترجم خود که اسمش رستم بود و همان‌گونه که متذکر شدم اهل ازبکستان، که از سالهای قبل از فروپاشی در ترکمنستان زندگی می‌کرد و حالا دیگر اهل این کشور بود، به یکی از داروخانه‌های دولتی وارد شدیم. در یک فضای نسبتاً وسیع یکی دو قفسه دارو وجود داشت و معلوم شد که به دلیل قیمت بالای دارو، مشتری چندانی ندارند. در اینجا بیشتر مکث کردیم و اطلاعاتی را از مسؤول داروخانه به دست آوردیم. الف- داروخانه حتماً بایستی مسؤول فنی داروساز داشته باشد، ولی تأسیس داروخانه توسط داروساز اجباری نیست و هر کسی می‌تواند داروخانه تأسیس کند. ب- اکثر داروهای موجود در این داروخانه و اصولاً ترکمنستان ساخت کشور اوکراین است و دلیل آن هم این است که نفت و گاز ترکمنستان

۱- وقتی هواپیما از فرودگاه مشهد بلند شد و مهماندار اعلام کرد که مدت پرواز ما تا ترکمنستان ۳۵ دقیقه است، اصلاً فکر نمی‌کردم که در فاصله‌ای اندک با پرواز فوکر ۲۸، یک دنیا تفاوت و مهمتر از همه فاصله فرهنگی وجود داشته باشد. در ذهنم ترکمن‌های ایران با آن لباس‌های محلی نقش بسته بود، ولی هنوز پایم را از آخرین پله‌های هواپیما بر خاک ترکمنستان نگذاشته بودم که تمامی رشته‌هایم پنبه شد. گویی هفتاد سال امتزاج با فرهنگ کمونیستی، همه چیز ترکمن‌های این مرز و بوم را دگرگون کرده بود.

۲- تقریباً دیر وقت بود که در هتل محل اقامتمان مستقر شدیم و فقط شام خوردیم و برای فردا قرار کار گذاشتیم. قرار شد که صبح روز بعد به داروخانه‌های ترکمنستان سری بزنیم و اوضاع دارویی این کشور را از نزدیک ببینیم. اگرچه مشکل زبان داشتیم و اکثر قریب به اتفاق کارکنان داروخانه‌ها انگلیسی نمی‌دانستند، ولی همراه ازبک ما با فارسی دست و پا شکسته مشکل ما را حل کرد.

۳- بر سر در یک مغازه دو دهنه به حروف لاتین نوشته شده بود: «درمان خانه» و فکر کردیم که درمانگاه است. ولی مترجم ما متذکر شد که در ترکمنستان به داروخانه، درمان خانه می‌گویند. اولین چیزی که جلب توجه می‌کرد، یک قفسه با

توسط اوکراین خریداری شده و به جای آن کالا می‌دهند که دارو رقم بالایی را تشکیل می‌دهد.

ج - تعدادی دارو نیز از یک شرکت هندی بنام AJANTA وجود داشت که قیمت بعضی از اقلام آن به شرح زیر است:

کپسول تتراسیکلین ۲۵۰ میلی گرمی

صد عدد ۱۶۴۰۰ منات یا ۶۵۵۰ ریال

سیپرفلوکساسین ۲۵۰ میلی گرمی

صد عدد ۳۶۱۰۰ منات یا ۱۴۵۰۰ ریال

سفالکسین ۲۵۰ میلی گرمی

۱۶ عدد ۱۴۶۰۰ منات یا ۵۹۰۰ ریال

ظاهراً اولین جایی است که قیمت‌ها پایین‌تر از قیمت‌های داروی ایران است، ولی به دلیل قیمت‌گذاری پایین دارو توسط دولت، علی‌رغم ۳۰ درصد سود رسمی، هرگز داروها به این قیمت‌ها فروخته نمی‌شوند و همه داروخانه‌ها یک بخش مخفی هم دارند که اکثر داروها با قیمت بالاتر و به صورت قاچاق عرضه می‌شوند.

د - سرنگ از ایران به ترکمنستان صادر می‌شود که قیمت‌ها در داروخانه بالاتر از بازار ایران است. البته سرنگ از کشورهای دیگر هم در بازار ترکمنستان وجود داشت.

ه - چیزی که در ترکمنستان وجود ندارد، داروهای مربوط به شیمی درمانی است و وقتی به آنها گفتیم که سالیانه بیشتر از ۴۰ میلیون دلار داروی شیمی درمانی وارد کشور ایران می‌شود و این جدای از داروهایی است که در این زمینه در ایران ساخته می‌شود، تقریباً داشتند از تعجب شاخ در می‌آوردند.

۵- از این داروخانه خارج شدیم و راهی داروخانه‌ای بنام INOFARM شدیم. بیشتر شبیه

دفترکار بود تا داروخانه و محوطه آن برای فوتبال گل کوچک جان می‌داد. این داروخانه دارای سه قسمت مجزا با سه مسئول متفاوت بود. یک قسمت فقط داروهای گیاهی می‌فروخت. یک قسمت داروهای چند شرکت آلمانی و چند شرکت دیگر اروپایی را می‌فروخت که ظاهراً دیگر، داروهایشان وارد ترکمنستان نمی‌شد. یک قسمت هم داروهای مربوط به یک شرکت سوئیسی بنام MEPHA را عرضه می‌کرد که مثلاً قیمت یک بسته آمپول دیکلوفناک بنام OLFEM75 ۱۶۵۰۰۰ منات یا ۶۶۰۰۰ ریال بود که بسیار بالاتر از قیمت آن در بازار دارویی ایران است. البته این قیمت واقعی است، ولی کسی قدرت خرید آن را ندارد. زیرا متوسط حقوق ماهیانه چیزی حدود ۳۰ دلار یا ۶۶۰۰۰۰ منات است، و قطعاً کسی توانایی ندارد که حدود ۱/۴ حقوق ماهیانه‌اش را بابت یک بسته آمپول بدهد.

۶- بد نیست که بدانید در ترکمنستان هم چیزی شبیه ناصرخسرو وجود دارد. نامش بازار «میر» است. بازاری که تقریباً همه چیز در آن عرضه می‌شود و وقتی با ماشین گوشه‌ای از آن توقف می‌کنی، تعدادی زن ترکمن دوره‌ات می‌کنند و می‌پرسند که چه دارویی می‌خواهی. هر دارویی بستگی به کشور سازنده‌اش قیمت خاصی دارد. از آنها قیمت آمپول دیکلوفناک را جویا شدیم که چنین گفتند:

دیکلوفناک هندی

۵ عدد ۱۵۰۰۰۰ منات یا ۶۰۰۰۰ ریال

دیکلوفناک اوکراینی

۵ عدد ۲۰۰۰۰۰ منات یا ۸۰۰۰۰ ریال

دیکلوفناک سوئیسی

۵ عدد ۳۰۰۰۰۰ منات یا ۱۲۰۰۰۰ ریال

ضمناً یک ورق دیازپام یکی از کارخانه‌های ایرانی را هم آن دلال‌ها عرضه کردند که به پول ما ۴۰۰۰ ریال می‌شد. دیازپام ۵ میلی‌گرمی بود و به صورت قاچاق وارد ترکمنستان می‌شد. ۷- تقریباً ۹۰ درصد داروها توسط دولت تدارک شده و مجانی در اختیار بیماران قرار می‌گیرد. فهرست داروهای کشور ترکمنستان در حد داروهای اساسی سازمان بهداشت جهانی بوده و از تنوع زیادی برخوردار نیست. در بازار نیز اصولاً از داروهای شناخته شده غربی چندان خبری نیست.

۸- به دلیل عدم شناخت از بازار داروهای ایران، دیدگاه خوبی نسبت به داروهای ایرانی وجود ندارد. این مسأله به خصوص در وزارت بهداشتی ترکمنستان بیشتر است. اصلاً نمی‌دانند در ایران چه تولید می‌شود، چند کارخانه داروسازی وجود دارد و سیستم داروهای ایران چیست، و کاری هم در این زمینه انجام نشده است. البته در ابتدای فروپاشی مقداری داروهای ایرانی به ترکمنستان وارد شده، ولی به دلیل این که داروها با بسته‌بندی بازار داخلی خودمان به آنجا رفته، جایگاهی پیدا نکرده و به سرعت فراموش شده است. امروز داروهای ایرانی نه تنها در ترکمنستان جایگاهی ندارد، بلکه حساسیت منفی نیز نسبت به داروهای ایرانی هست.

۹- این راه هم بد نیست بدانیم که در ترکمنستان فقط سرم قندی ۵٪ و سرم نمکی ۹٪ وجود دارد و چنانچه بیماری نیاز به مثلاً سرم مانیتول یا سرم قندی ۱۰٪ پیدا کند باید به وسیله مسافر از ایران یا ترکیه به صورت موردی آورده شود.

۱۰- در مذاکراتمان با رئیس بیمارستان مرکزی ترکمنستان که ایرانی‌الاصل فارغ‌التحصیل ترکیه

است، دستگیرمان شد که بهترین راه برای شناساندن داروهای ایران برپایی یک نمایشگاه داروهای ترکمنستان است. البته تمام داروها باید دارای بروشور روسی بوده و حتماً یک روی جعبه داروها به زبان روسی باشد. البته باز به توصیه رئیس بیمارستان فوق‌الذکر در یک سفر رسمی رئیس جمهور ترکمنستان به ایران، یک کارخانه داروسازی به ایشان نشان داده شود و امکانات داروهای ایران به وی عرضه گردد، می‌تواند در آشنایی ترکمنستان با داروسازی ایران بسیار مؤثر باشد، زیرا در ترکمنستان همه راه‌ها به رئیس جمهوری ختم می‌شود و وزارت بهداشتی و وزیر آن نقشی در مسأله بدون اذن رئیس جمهور ندارد.

۱۱- کلام آخر این که بهترین کار برای ورود به بازار داروهای ترکمنستان تأسیس کارخانه داروسازی در آن کشور است که به گفته دکتر ایوب رئیس بیمارستان مرکزی ترکمنستان که مذاکرات یک ساعته‌ای با ایشان در دفتر کارش در بیمارستان داشتیم، دولت ترکمنستان حاضر است همه گونه امکانات در اختیار قرار دهد و ایشان نیز قول مساعدت و همکاری نیز دادند.

۱۲- یادداشت‌هایم را که برای تدارک این مطلب جمع و جور می‌کردم و بررسی دارو در ترکمنستان نیز از نظر من خاتمه یافته بود، با خودم فکر می‌کردم که چقدر زمینه کاری پیرامون دارو در این کشور همسایه وجود دارد و ما از آن غافل مانده‌ایم.

